

ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.

*Δεν έχουμε εδώ μένουσα πόλη, δεν είναι εδώ γωνιά
ν' ακουμπήσεις.
Κακός ο αγέρας, κακός ο καιρός, αβέβαιο το κέρδος,
βέβαιος ο κίνδυνος.
Ο άνεμος πονηρός, το πέλαγος πικρό, και ο ουρανός,
στάχτη, στάχτη, στάχτη...
Γιορτάσαμε τις γιορτές, πήγαμε στην εκκλησιά,
Είδαμε γέννες, γάμους και θανάτους,
Είχαμε σκάνδαλα κάθε λογής.
Είχαμε φόρους που μας βασανίζουν.
Όλοι μας είχαμε τους προσωπικούς μας τρόμους
Τους ιδιαίτερους ίσκιους μας, τους μυστικούς μας φόβους.
Μα τώρα ένας μεγάλος φόβος έπεσε απάνω μας,
φόβος όχι του ενός μα των πολλών.
Κι οι καρδιές μας ξεριζώνονται, το μυαλό μας ξεφλουδίζεται
σαν τις φλούδες κρεμμυδιού κι ο εαυτός μας χαμένος, χαμένος.
Ν' αντισταθούμε στη μοίρα του σπιτιού, στη μοίρα του
Αρχιεπίσκοπου, στη μοίρα του κόσμου».*
(Τ. Έλιοτ, «Φονικό στην εκκλησιά»)

Α΄

Τον τελευταίο καιρό, τα λόγια του μεγάλου Άγγλου ποιητή, όλο και πιο πολύ περιτριγυρίζουνε στο νου μου. Αφορούν, βεβαίως, το λαό και τον αρχιεπίσκοπο της Καντερβουρίας Θωμά Μπέκετ, που έζησε στο 12ο αιώνα, υποστήριξε τα δικαιώματα της Εκκλησίας και δολοφονήθηκε από όργανα του βασιλιά μέσα στο μητροπολιτικό ναό! Όμως, χωρίς να ξέρω για ποιο λόγο, νιώθω σα να ήμουνα εκεί, ή, σα ν' ακούω το χορό να θρηνεί ένα λαό για την τραγική του κατάσταση στις μέρες μας-ίσως και το δικό μας!

Από τα αρχαιότατα χρόνια, τους σκεπτόμενους ανθρώπους απασχολούσαν μεγάλα και σοβαρά ερωτήματα, όπως τα εξής: **«Τίνες ήμεν, τι γεγόναμεν, πού ήμεν, πού ενεβλήθημεν, πού σπεύδομεν, πόθεν λυτρουόμεθα, τί γέννησις, τί αναγέννησις;»** (Κλήμης ο Αλεξανδρέας). Δηλαδή: Ποιοι ήμασταν, τι έχουμε γίνει, πού βρισκόμασταν, πού οδηγηθήκαμε, πού τρέχομε, από πού (και από ποιον) σωζόμαστε, τι είναι η γέννηση, τί η αναγέννηση; Καθώς, λοιπόν, προσπαθούσαν να δώσουν απαντήσεις σ' αυτά, δημιούργησαν θρησκείες, φιλοσοφίες, Τέχνες, Πολιτισμούς. Στον αέναο αγώνα επιβίωσης και λύσης των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων, δημιουργήθηκαν κινήματα, επαναστάσεις, κοινωνικά και πολιτικά συστήματα, πόλεμοι, ιδεολογίες, επιστήμες, Τεχνολογία.

Όμως, προς ποια κατεύθυνση και για ποιους σκοπούς χρησιμοποιούνται όλα τα καταπληκτικά επιτεύγματα του συγχρόνου ανθρώπου; Εδώ και μερικές δεκαετίες, ο Παύλος Ευδοκίμοφ έγραφε τα εξής: **«Είναι ο κόσμος της οικονομίας με το χρηματιστήριο ναό του και τις εστιάδες του διψασμένες για χλιδή, ο πολιτικός κόσμος των φιλοδοξιών και των ακορέστων επιθυμιών, ο κόσμος της ομαδικής νευρώσεως, των τρελλών παθών και του έρωτος, που έχασε τον αρχικό του προορισμό. Κόσμος αιωρούμενος πάνω από την άβυσσο, χωρίς καμιάν υπόσταση, υφασμένος από ατμούς και κατοικημένος από φαντάσματα, που κινδυνεύει κάθε στιγμή να αφανισθή <ως εκλείπει καπνός και ως τήκεται κηρός από προσώπου πυρός>»** («Η πάλη με τον Θεόν», σελ.102). Το παράξενο είναι, ότι η ανθρωπότητα δε δείχνει να διδάσκεται από τις περιπέτειες του παρελθόντος. Λαοί αιματοκυλιόνται συνεχώς. Ολοένα και

περισσότεροι «σωτήρες» εμφανίζονται, υποσχόμενοι τη «λύτρωση» από τα δεινά τους. Παρακολουθώντας κανείς τα παγκόσμια δρώμενα, δικαιολογημένα του δημιουργείται ο φόβος πως, με την πολυδιαφημισμένη «Νέα Τάξη», ή, «Νέα Εποχή», μια παγκόσμια διακυβέρνηση ετοιμάζεται, που θα επιβληθεί μετά από αλληπάλληλες οικονομικές, πολιτικές, εθνικές κ. ά. «κρίσεις».

Με όσα συμβαίνουν τριγύρω, αλλά, προπαντός, στην κοινωνία μας- με πολλούς και ποικίλους φόβους να πλανιόνται, όχι ως φαντάσματα, αλλά, ως χειροπιαστή, επερχόμενη πραγματικότητα, στο άμεσο μέλλον αυτής της χώρας και του πολύπαθου λαού μας, και μάλιστα των νέων, που καταδικάζονται στην ανεργία, την απόγνωση, το μαρασμό και τον ξενιτεμό -αναρωτιέμαι, μήπως ήρθε ο καιρός για μια γνήσια ειλικρινή μετάνοια όλων μας, όχι μόνο στο αυτονόητο επίπεδο των προσωπικών μας αμαρτιών, αλλά, για τις κοινωνικές και πολιτικές πράξεις, αστοχίες και παραλείψεις μας, εδώ και πολλά χρόνια. Να αναρωτηθούμε, δηλαδή, ως ορθόδοξοι χριστιανοί, πόσο ευθυνόμαστε για τη στάση του «βολέματος», την ανεκτικότητα σε ένα πολιτικό σύστημα φαυλοκρατίας, εκμετάλλευσης και αδικιών, καθώς και για την αποδοχή ενός τρόπου ζωής, που βρίσκεται ακριβώς στους αντίποδες του Λόγου του Θεού και των παραδόσεων του λαού μας. Μ' άλλα λόγια: σε πλήρη αντίθεση προς το ορθόδοξο εκκλησιαστικό φρόνημα και ήθος.

«Εκάθισεν Αδάμ, απέναντι του Παραδείσου, και την ιδίαν γύμνωσιν θρηνών ωδύρετο...Αλλ' ω Παράδεισε, ουκέτι σου της τρυφής απολαύσω, ουκέτι όψομαι τον Κύριον και Θεόν μου και Πλάστην...». (Δοξαστικόν Εσπερινού Σαββάτου Τυρινής).

Από το βιβλίο της Γενέσεως πληροφορούμαστε τη δημιουργία του κόσμου από το μηδέν και τη σπουδαία θέση που είχε ο άνθρωπος στη διαφύλαξή του. Ξέρουμε, επίσης, ότι οι Πρωτόπλαστοι ζούσαν σε αρμονική σχέση με το Θεό, μεταξύ τους και με το περιβάλλον. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος λέει: **«Τον έστησε-τον άνθρωπο- στη γη ως δεύτερο κόσμο, μεγάλο μέσα στη μικρότητά του, ως άλλο άγγελο, ως μικτό προσκυνητή, φύλακα της ορατής κτίσεως και ιερούργό της αοράτου, βασιλέα των ευρισκομένων στη γη και κυβερνώμενο ταυτοχρόνως από τον ουρανό, επίγειο και ουράνιο, προσωρινό και αθάνατο, ορατό και εννοούμενο, ευρισκόμενο στο μέσον μεταξύ ταπεινότητας και μεγαλείου, τον ίδιον πνεύμα και σάρκα...Ον το οποίο παραμένει στη γη, αλλά μεταβαίνει σ' άλλο κόσμο, και ως τέλος του μυστηρίου γίνεται θεός από την επιθυμία του προς Αυτόν (το Θεό)».** Την Πτώση, όμως, των Πρωτοπλάστων ακολούθησε μια ριζική ανατροπή αυτών των σχέσεων και τρομερή αλλαγή των φυσικών συνθηκών του πλανήτη. Αυτήν, ακριβώς, την απώλεια θρηνεί από τότε ο άνθρωπος και ψάχνει διαρκώς τρόπους να την αναπληρώσει.

Είναι, ωστόσο, αξιοσημείωτο ότι, φεύγοντας ο άνθρωπος από τον Παράδεισο, δεν έχασε εντελώς την πολύτιμη «προίκα» του. Πλασμένος «κατ' εικόνα και ομοίωσιν Θεού», διατήρησε αρκετά στοιχεία των αρχικών προδιαγραφών του: το λογικό, την ελευθερία της βουλήσεως, τη δημιουργικότητα, την ανάγκη ν' αγαπά και ν' αγαπιέται. Πάνω απ' όλα, όμως, τον αιώνιο, ασίγαστο πόθο, να βρει το Δημιουργό. Να ξαναγυρίσει στη ζεστή πατρική αγκαλιά Του. Με τους «δερμάτινους χιτώνες», με τους οποίους τον «έντυσε» ο Δημιουργός, μπόρεσε να αντισταθεί στις δυσκολίες και να επιβιώσει στις αντίξοες συνθήκες που αντιμετωπίζει στη μεγάλη πορεία του σ' αυτό τον πλανήτη, που, ενώ του παρέχει πλουσιότατα αγαθά, συγχρόνως «επαναστατεί» εναντίον του, προκαλώντας τρομερές δυσκολίες στην επιβίωσή του. Πάντως, η εκπληκτική τάξη, η ομορφιά και η αρμονία της φύσεως και οι νόμοι λειτουργίας του σύμπαντος, στο μακρόκοσμο και το μικρόκοσμο του, προκαλούν ανέκαθεν το θαυμασμό σε πιστούς και απίστευτους, αγράμματους και επιστήμονες, φιλοσόφους και καλλιτέχνες. Έτσι, δικαιώνεται απόλυτα ο Ψαλμωδός,

τραγουδώντας το γνωστό, **«οι ουρανοί διηγούνται δόξαν Θεού, ποίησιν δε χειρών Αυτού αναγγέλλει το στερέωμα»**. Όμως, οι χριστιανοί, ενώ δεν πρέπει να ξεχνούν ότι, όπως λέει ο Απόστολος Παύλος, **«η κτίσις συστενάζει άχρι του νυν»**, «υποφέρει» μαζί μας, περιμένοντας κι αυτή την «απελευθέρωσή» της, από την άλλη όμως μεριά, βιώνουν τη φροντίδα του Θεού για όλη τη Δημιουργία.

Β´

«Του Κυρίου η γη και το πλήρωμα αυτής. Η οικουμένη και πάντες οι κατοικούντες εν αυτή».

Την αποτυχία του παλαιού Αδάμ στην υλοποίηση του σχεδίου του Θεού για τον κόσμο έρχεται να επανορθώσει ο «νέος Αδάμ», ο Ιησούς Χριστός, παρέχοντας δυνατότητες ανακαινίσεως της κτίσεως με την Εκκλησία: **«Και ο Λόγος σαρξ εγένετο και εσκήνωσεν εν ημίν και εθεασάμεθα τη δόξαν αυτού...πλήρης χάριτος και αληθείας»** (Ιω.1,14)! Τώρα, ας πάψει να κλαίει ο Αδάμ. Από τα βάθη της γης, στην οποία, πεθαίνοντας, ξαναγύρισε, ο Πλάστης του θα τον αναστήσει. Γέννηση, Σταύρωση, Ανάσταση, Ανάληψη, Πεντηκοστή: ιδού με ποια υπερφυή, μοναδικά, γεγονότα ανοίγει ο δρόμος για την πολυπόθητη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους. Τον ακολούθησαν οι Απόστολοι και οι χριστιανοί στους πρώτους αιώνες, έχοντας να αντιμετωπίσουν, εκτός από τις άλλες δυσκολίες, τους σκληρούς διωγμούς, καθώς τους ζητούσαν να αρνηθούν το Χριστό και να λατρεύσουν τον Αυτοκράτορα-«πλανητάρχη». Τους μιμήθηκαν, επίσης, οι Όσοι, οι Ομολογητές, οι Πατέρες-όλοι οι Άγιοι της Εκκλησίας. Ο Παναγιώτης Νέλλας έγραφε:

«Η Εκκλησία, Σώμα του Χριστού, πραγματώνεται μέσα στην ιστορία, κατά τη διδασκαλία της Γραφής, ως οικοδομή. Εάν στην ιστορία πραγματοποιείται μία ανάπτυξη και προέκταση της δημιουργίας, μέσα στην Εκκλησία κάθε καινούρια πραγματικότητα και δημιουργία των ανθρώπων, και πρωταρχικά οι ίδιοι οι άνθρωποι, βρίσκουν τις αληθινές διαστάσεις, τον πραγματικό προσανατολισμό, την πρόπουσα λειτουργικότητα και ζωή, πραγματώνουν το σκοπό τους, με το να εγκεντρίζονται και να μεταμορφώνονται σε Σώμα Χριστού...Στους εσατολογικούς χρόνους δε θα υπάρξει μια δεύτερη δημιουργία, αλλά η μια και μοναδική δημιουργία θα μεταμορφωθεί σε Βασιλεία. Οι χριστιανοί συνεπώς οφείλουμε να παίρνουμε στα σοβαρά αυτή την αλληλεξάρτηση και περιχώρηση και να ενεργούμε τόσο μέσα στην Εκκλησία, όσο και στον τομέα των σχέσεων της Εκκλησίας προς τον κόσμο, ενοποιημένα, να κινούμαστε ταυτόχρονα στη διάσταση του ακτίστου και του κτιστού» («ΣΥΝΑΞΗ»,Τ.13, σελ.16).

Όταν ο Χριστός παρομοίαζε τους Αποστόλους με **«φως που λάμπει σ' όλο το σπίτι»**, ή τους αποκαλούσε **«πόλη που είναι πάνω στο βουνό και φαίνεται από παντού»**, καθώς και **«αλάτι της γης»**, ασφαλώς εννοούσε μαζί τους και όσους θα τους ακολουθούσαν: τους συνεπείς

χριστιανούς, που θα αγωνίζονταν να κάμουν πράξη τη διδασκαλία Του σ' όλες τις εποχές. Μάλιστα, αμέτρητες φορές είχε μιλήσει για τις θλίψεις, τις στενοχώριες, τις δυσκολίες, κ ακόμα, τους διωγμούς και τα μαρτύρια που θα αντιμετώπιζαν στη ζωή τους και στην πραγματοποίηση της υψηλής αποστολής τους σ' έναν άσπλαχνο, υλιστικό, εχθρικό κόσμο. Όμως, ποτέ δεν τους παρότρυνε να ακολουθήσουν τον εύκολο δρόμο της φυγής. Δεν τους είπε να κλείνουν τα μάτια μπροστά στις προκλήσεις των καιρών, στα προβλήματα και τον πόνο των συνανθρώπων. Αντίθετα με «θρησκείες» της Άπω Ανατολής που, στις βασικές ατραπούς της «λύτρωσης» εντάσσουν την αναχώρηση από τον κόσμο για την πολύμοχθη αναζήτηση του «Νιρβάνα», ο φιλεύσπλαχνος Κύριος, στις καθημερινές Του συναναστροφές, με απaráμιλλες ομιλίες και παραβολές, δίδαξε την αγάπη, τη διακονία, την αυτοπροσφορά, την κοινωνία των αγαθών, εφαρμόζοντας, πρώτος, Εκείνος, όσα έλεγε και επισφραγίζοντας τη διδαχή με το σταυρικό θάνατό Του.

Να θυμηθούμε, επίσης, πως δεν ήρθε για να ιδρύσει κανένα εγκόσμιο πολίτευμα. Η Βασιλεία Του δεν είναι κοσμική. Δεν έχει σχέση με καθεστώτα που στηρίζονται στη βία, στην υλική δύναμη, τη διαφθορά, την απάτη. Ούτε παραβιάζει την ελευθερία του ανθρώπου, σε αντίθεση με «θεοκρατικά» και τυραννικά καθεστώτα σ' Ανατολή και Δύση. Μας προειδοποίησε, λοιπόν, για όλα όσα επρόκειτο να συμβούν, ακόμα και στους έσχατους καιρούς, για να είμαστε προετοιμασμένοι. Το σπουδαιότερο, όμως, είναι, ότι δεν μας άφησε αβοήθητους στο δύσκολο αγώνα μας εναντίον της αμαρτίας και του κακού, σ' όλες τις πτυχές τους. Μας παρέχει τα αναγκαία όπλα του φωτός, που, ιδιαίτερα μέσα στη Μεγάλη Σαρακοστή, προβάλλει η Εκκλησία. Μας διαβεβαιώνει ότι θα είναι για πάντα μαζί μας. Κήρυσσε από την αρχή μετάνοια για τον ερχομό της Βασιλείας του Θεού και παρακινεί να την ψάξουμε μέσα μας, καθώς, από κει αρχίζει, για να επεκτείνεται, μέσα από την Εκκλησία Του, στο κόσμο, διαρκώς, ως τον Μέλλοντα Αιώνα!

Τέτοιες μέρες, ο Ιησούς ξεκινούσε για την τελευταία επίσκεψή Του στην Αγία Πόλη, για τον εορτασμό του εβραϊκού Πάσχα, αλλά, προπαντός, για το «εκούσιον Πάθος». Δίδασκε, λοιπόν, τους μαθητές και τους προετοίμαζε για την επικείμενη Σταύρωση και την Ανάστασή Του. Σε μια τέτοια σύναξη έλεγε προς τα πλήθη: **«Όστις θέλει οπίσω μου ακολουθείν, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι. Ος γαρ αν θέλη την ψυχήν αυτού σώσαι, απολέσει αυτήν. Ος δ' αν αναπολέση την ψυχήν αυτού ένεκεν εμού και του ευαγγελίου, ούτος σώσει αυτήν. Τι γαρ ωφελήσει άνθρωπον εάν κερδήση τον κόσμον όλον, και ζημιωθή την ψυχήν αυτού; Ή τί δώσει άνθρωπος αντάλλαγμα της ψυχής αυτού;»** (Μάρκ. η, ' 34-36). Εδώ βλέπομε πως ανατρέπονται οι προτεραιότητες, που, οι πιο πολλοί άνθρωποι, δυστυχώς, επιδιώκουν στη ζωή τους: καλοπέραση, απόκτηση υλικών αγαθών και θησαυρών, πολιτικής ή

«πνευματικής» εξουσίας, εφήμερης κοσμικής δόξας και...μεταθανάτιας υστεροφημίας.

Είμαστε προορισμένοι να ζήσουμε σ' αυτό τον κόσμο τον καλό, το μικρό και μεγάλο συγχρόνως. Τον ευλογημένο από το Θεό με τόσες πλουτοπαραγωγικές πηγές και αγαθά, αλλά, κακοποιημένο από την άδικη διαχείρισή του από τον «αυτονομημένο» «Υπεράνθρωπο» της εποχής μας. Έναν κόσμο, με τεράστιες δυνατότητες εξασφάλισης των συνθηκών της ζωής μας, αλλά, μικρό για να μας «χωρέσει». Να ικανοποιήσει τις βαθύτερες αναζητήσεις και τις αιώνιες προσδοκίες της, ταξιδιάρικης προς το Άπειρο, θεόπλαστης ψυχής μας!

Οφείλουμε να σκεφτόμαστε ότι βρισκόμαστε σ' αυτή τη ζωή, όχι ως ιδιοκτήτες, αλλά, ως «φύλακες» και «διαχειριστές» του πανέμορφου Πλανήτη μας, έχοντας τη σωτηρία του διαρκές μέλημά μας. Ως «πάροικοι και παρεπίδημοι», κατά τον Απόστολο Παύλο: **«Ου γαρ έχομεν ὡδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητούμεν»**. Γι' αυτό και απορρίπτουμε το πολυδιαφημισμένο, «δε φοβούμαι τίποτα, δεν ελπίζω τίποτα, είμαι ελεύθερος». Με τη συνείδηση της ελευθερίας των «τέκνων του Θεού», αντί για τα απαισιόδοξα μηνύματα, διαθέτουμε, ως ισχυρότατο «αντίδοτο», το θεόπνευστο τρίπτυχο: **«πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη»**.

Αίροντας τους σταυρούς της ζωής μας, προσβλέπουμε στο Σταυρό του Κυρίου και τον προσκυνούμε. Υμνούμε και δοξάζουμε την Αγία Ανάστασή Του. Ως χριστιανοί, έχομε χρέος να συνειδητοποιήσουμε τη μεγάλη μας ευθύνη και να αναζητήσουμε τρόπους, με τους οποίους θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στο δύσκολο ρόλο μας στους δύσκολους καιρούς μας. Σε μια εποχή, με πάμπολλα προβλήματα και ένα αβέβαιο μέλλον για όλους, ας φροντίζουμε να είμαστε ενεργά μέλη της Αγίας μας Εκκλησίας και της κοινωνίας, νιώθοντας «συμπολίται των αγίων και οικείοι του Θεού», αλλά, συγχρόνως, και των σκληρά δοκιμαζομένων αδελφών μας.

Θα τελειώσουμε με το παρακάτω κείμενο, πιστεύοντας πως ρίχνει ένα φως στους προβληματισμούς μας: **«Ο κόσμος δεν έχει ανάγκη στείρας κριτικής. Έχει ανάγκη εξαγιασμού από μια Ορθόδοξη Εκκλησία που συνεχώς ανανεώνεται, συνεπή προς τον πάντοτε σύγχρονο Χριστό, πιστή στην Παράδοση των Πατέρων της...Τί έχουμε να προσφέρουμε στην κοινή μοίρα της ανθρωπότητας εμείς οι χριστιανοί; Ανθρώπινες σχέσεις, τεχνολογία, κοινωνικά συστήματα, ιδεολογίες, περιμένουν να εμβαπτιστούν από μας στον τάφο του Χριστού, ώστε να αναγεννηθούν.**

Όλ' αυτά προϋποθέτουν την εκκλησιαστικοποίηση της ύπαρξης και της ζωής μας. Πριν προβάλλουμε το όραμα της Βασιλείας, πρέπει να είμαστε πρώτα σε θέση να τη γευόμαστε και να την οραματιζόμαστε. Και άλλος τρόπος δεν υπάρχει,

παρά μόνον η δική μας μεταμόρφωση από μια ομάδα ανθρώπων, σε ευχαριστιακή κοινότητα, γύρω από τη τράπεζα της Θείας Ευχαριστίας...Πριν μιλήσουμε για αληθινή ειρήνη στον κόσμο, πρέπει να έχουμε καταστήσει τους εαυτούς μας σκηνώματα του Πνεύματος της ενότητας και να έχουμε αποκαταστήσει σύνδεσμο ειρήνης με το Θεό, τον πλησίον και τη Δημιουργία» (Ηλίας Λιαμής, «ΣΥΝΑΞΗ», Τ. 45, σελ. 44-45).

Νίκος Σιγανός, θεολόγος